

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 125-1882)

Originalt emne

Gader

Gader/Vedligeholdelse og Tilsyn

Uddrag fra byrådsmødet den 25. maj 1882 - side 2

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 125-1882)

Fra Udvalget for Brolægning, Vejvæsen og Hovedvandløb forelaa følgende Skrivelse af 1. d. M., saa lydende:

"Byraadet har i den seneste Tid tilstillet Udvalget forskellige Andragender fra nogle af de private Gader (Olsensvej, St. Annagade), hvori der klages over Mangler af forskjellig Art. Da der tillige foreligge Andragender i lignende Retning fra andre Gader, saasom Søgade og Valdemarsgade, og da der jævnlig ankes over Gaders og Vejes mindre gode, for ej art sige ufarbare Tilstand, tror Udvalget det rigtigst at fremføre nogle Bemærkninger om disse Forhold i Almindelighed.

Som bekendt var Byens Brolægning for en 10 á 15 Aar siden i en meget madelig Forfatning. Det blev nødvendigt at foretage en grundig Forbedring baade med Hensyn til Afløbsforholdene og til en bekvemmere og mere tidssvarende Belægning af Kjørebaner og Fortove. Der blev dertil anvendt ikek faa Midler, hvilket blandt andet fremgaar af hoslagte Oversigt over Udgifter til Veje, Gader og Kloaker i Tiaaret 1871-80.

I disse 10 Regnskabsaar er der saaledes hertil ialt anvendt omtrent 464.000 Kroner. Af dette Beløb falder der paa Nybygninger og Omlægninger, hivlke sidste efter deres Natur ogsaa nærmest maa betegnes som nye Arbejder, 376.000 Kroner. Heraf er der af

Grundejerne tilskudt 114.000 Kronersaa at Kommunens Udgift foruden Vedligeholdelsen bliver 262.000 Kroner i det nævnte Tidsmaal. Det turde derfor synes, at Kommunen foreløbig hargjort tilstrækkeligt i dne nævnte Retning og rolig maatte kunne lade Arbejder af den Art hvile. Dette vilde ogsaa have været Tilfældet, naar ikke Byens pludselige stærke Udvikling var falden i denne Periode. Dens store Udvidelse kræver nemlig særlige Foranstaltninger, som Kommunen umuligt i Længden kan skyde fra sig. Fordringen om disse Kravs Tilfredsstillelse vil stadig træde stærkere frem og medjo større Berettigelse jo længere man tøver med at opfylde dem, idet det vel maa erindres, at Byens Udvidelse forhaabentlig stadig vil være jævnt fremadskridende, altsaa stadig medføre nye Krav.

Som Bevis paa hvad der i Øjeblikket foreligger af Arbejder, der burde udføres for at Tilstanden knde kaldes tilfredsstillende, henvises til medfølgende Overslag fra Stadsingeniøren. Dette Overslag andrager cirka 100.000 Kroner, og er der deri ikke en Gang medtaget saadanne afsides Gder som dem hinsides Jernbaneslugten eller Olsensvej, men heller ikke de store Omlægninger, som Købet af Bispegaarden, Anlægget af Klemensbroen og Ordningen af Kloakforholdene i Byens Vestkant, ej at tale om Mølle-distriktets Indlemmelse, ville fordre. Derimod vil der af disse 100.000 Kr. kunne forventes refunderet omtrent 1/4 fra private Gader og for Kloaker, i Følge den bestaaende Praxis.

I nævnte Overslag er naturligvis medtaget, hvad der resterer af Arbejdsplanen fra 1873. Den Gang besluttede Byraadet en Række Omlægninger, som ikke skulde være fuldførte iden 1884. Heraf resterer for et Beløb af 30.000 Kr., som altsaa maa komme til Udgift i de nærmeste Aar, for at det de paagjældende Gader givne Tilsagn kan blive opfyldt.

Medens det saaledes stor Udvalget klart, at der til Brolægningsarbejder (heri indbefattet Kloakanlæg) maa skaffes Midler udenfor Budgettet, skal man herom dog for Øjeblikket ikke stille nogen Forslag, men blot alt nu henpege derpaa, idet det maa erindres, at Kommunen, hvor den ikke selv vil udrede Bekostningen, men formaa Grundejerne til at besørge det fornødne, ofte vil være tvungen til at staa i Forskud for Udgifterne, for at de paabudte Udbedringer og Anlæg kunne blive af en tilfredsstillende Beskaffenhed.

Hvad nu selve de private Veje angaar, hvis Tilstand sine Steder er aldeles utaalelig, da har Byraadet paalagt Udvalget at bringe Byvedtægtens § 44 i Anvendelse paa dem. Denne § siger, at Vejen skal holdes i

"f a r b a r S t a n d", hvilket Udtryk er af en saa ubestemt Karakter, at det vilde være meget

ønskeligt, om Byraadet vilde give det en bestemt Definition. Som Vejledning hertil har Udvalget af Stadsingeniøren forlangt medfølgende Beskrivelse af Vejes og Gaders Udstyrelse i 6 forskellige Gradationer af Godhed. Udvalget formener at den næstringeste (Nr. 2) indeholder omtrent Minimumsbetingelsen for at vne Vej kan kaldes "farbar". Endvidere siger samme §, at der skal være "f o r s v a r l i g t A f l ø b" "f o r

S p i l d e v a n d e t", "n a a r d e t t e i k k e
a f l e d e s f o r s v a r l i g t p a a a n d e n

M a a d e". Opmærksomheden henledes i saa Henseende paa Byraadets Beslutning af 17. December 1874, om Regler for Afløb inden Bygningstilladelse gives. I Følge denne skal Afløbet være dannet af "tilhugne Sten", naar underjordisk Ledning ikke anvendes. Det turde derfor synes rigtigt, at der ved "forsvarligt" Afløb maatte forstaas en saadan Beskaffenhed deraf som betegnet i nævnte Byraadsbeslutning.

I Følge det her udviklede indstiller Udvalget, at Byraadet godkjenner nedenstaaende Fortolkning af de paagjældende Udtryk i Byvedtægtens § 44 og - om fornødent - indstiller Sagen til Ministeriets Stadfæstelse, for at §'en dernæst kan blive bragt i Anvendelse, hvor det maatte anses for at være fornødent.

Byraadet beslutter at udstede følgende Bekendtgjørelse om Forstaaelsen af Byvedtægtens § 44:

"Udtrykket "f a r b a r S t a n d" i Byvedtægtens § 44 vil Byraadet have forstaaet saaledes, at de i nævnte § omtalte private Veje skulle være udstyrede med grusede Fortove med Kantsten. Fortovene skulle have en Bredde af 6-8 Fod. Rendestene være brolagte i 18" Bredde med tildannede Sten, og Kjørebanelen være forsynet med 4" Chaussering med Kalksten som Underlag for Chausseringen.

Ved Udtrykket "f o r s v a r l i g t A f l ø b" skal forstaas, at Spildevandet fra Bygningerne bortføres i brolagte Rendestene med tildannede Sten i 18" Bredde, naar det ikke tilstrækkelig afledes paa anden Maade, nemlig gennem Kloak".

Oversigt over Udgifterne til Veje, Gader og Kloaker i Aarhus

i Henhold til Regnskaberne for Tiaaret 1871-80.

(oversigten er delt op i 3 hovedkolonner: Nye Gader og Veje, Omlægning af Gader og Kloakanlæg; samt i Snækastning og Gaders Udvidelse. Oversigten er ikke mulig at kopiere,

så her nøjes vi med at nævne årstallene og berørte gader).

1871

Teglgaardsstræde, Knudrisgade, Markedspl. fuldf., og Havgyde.

1872

Rosenkranzgade og Kystvejen

1873

Nørregade og Knudrisgade. (det kan se ud somom, der er skåret en linie væk).

1874

Ryesgade, Frederiksbroens Udvidelse, Fredensgade og Torv

1875

Nørreallee, Kaserne-Korsgade, Ryesgade, Rosenkranzgade, Bruunsgade, Fredensgades Forlængelse, Søndergade. Samt Jernbanens Kloakanlæg

1876

Montanavej, Borupsgades Afløb, Teglgaardsg. til Olsensvej, Jægergds. vej (Rendesten), Brunsgade, Fredesngades Forlængelse, Sønderallee, Pistolstræde, Fortov i Nørre Alle, Skolegade, Mindegade, Havnegades Fortov, Revet, Immervad, Fiskergyde, Kannikkegade, Jernbanens Stenkiste

1877

Norsgade, Teglgaardsg. til Norsg., Knudrisg. s Forlængelse, Badevej, Skolegade, Immervad, Fiskergyde, Amaliegade, Aagade, Grønland, Frederiksgade

1878

Ny Kirkegaardsvej, Efterstød, Sønderalle, Valdemarsg. Fredriksgade, Borrebæk

1879

Sønderalle, Valdemarsg. Frederiksgade, Aagade, Kannikkeg., Studsgade, Borrebæk, Grønnegade, Frederiksg., Store Torv, Frederiksbj.

1880

Banegds-Vej Fortov, Ridderstræde, Volden, Studsgade, Møllestien, Borrebæk,

Frederiksbjerg, Valdemarsg., Ryesgade, Store Torv, Søndergade Udgifter til nye Arbejder og Omlægninger fordeler sig paa de enkelte Anlæg saaledes:

Ryesgade med Kloak 43.241

Rosenkranzgade 5.185

Brunsgade 14.045

Fredensgades Forlængelse 11.237

Knudriggade med Kloak 8.695

Nors-, Olsens- og Teglgaardsgade 20.151

Sønderalle med Kloak 30.986

Valdemarsgade med Kloak (Søgade) 5.638

Ny Kirkegaardsvej 2.796

Kystvejens Chaussering 3.915

Frederiksbroens Udvidelse 1.249

Munkeport, Nørrelles Fortove og Kloak 4.602

Banegaardsvejs Fortov og Kloak 2.314

Havgyden 1.760

Fredensgade og Torv med Kloak 25.414

Nørregade med Drænledning 7.994

Søndrgades sydl. Del og Kloak 14.616

Skolegade med Kloak 5.448

Mindegade 4.893

Revet og Havnegades Fortov 3.763

Immervad med Kloak 7.470

Fiskergyde 1.423

Kannikkegade med Kloak 6.550

Badevej og Grønlandsgade 3.080

Pistolstræde 677

Amaliegade 7.850

Aagade 13.919

Frederiksgade med Kloak 7.627

Studsgade med Kloak 12.650

Montanavej, Borupsgade og Jægergaardsvejens Afløb 2.773

Møllestien 2.284

St. Torv med Kloak 6.722

Ridderstræde med Kloak 470

Volden 1.822

Grønnegades Kloak 2.188

Jernbanens Kloak 12.438

At overføre 307.885 Overført 307.885

Borrebækkens Kloakering 15.182

Frederiksbjerg-Kloaken 15.611

Andel i Landevejsgader 31.960

Stenbeholdning 5.087

I alt 375.725

Ifølge ovenstaaende er der i Tiaaret 1871-80 bleven anvendt til:

Almindelig Vedligeholdelse af Gader 39.194

do. Veje 43.424

82.618

Snekastning 3.795

Gaders Udvidelse 1.815 5.615

88.228

Nye Gade og Veje 151.067

Landevejsgader 31.960

Omlægninger 130.812

Kloaker 61.886 375.725

463.953

Refunderet til 31/12 80 92.895

Udestod den Gang endnu 21.471 114.366

Kommunens Tilskud foruden Vedligeholdelse altsaa 261.359

Kommunens Tilskud tilligemed Vedligeholdelse 349.587

_____ Foreløbigt Overslag til Kloaker, Chaussering og Brolægning af forskellige Gader i Aarhus.

(Skemaet kan ikke kopieres, så derfor alene gadenavne og steder).

1. Brolægnings-Arbejder, der henhøre til Planen for 1873:

Guldsmedgade, Lille Torv langs Lazarus' Ejendom, Lille Torvs nordlige Del, Meilgades nordl. Del, Skolegade fra Kannikkegade til Raadhuset, Tangen, Frue Kirkerist, Barberggyde, Smedegyde

2. Arbejder, som burde udføres i den nærmeste Fremtid:

Vestergades Fortov, Badstuegade, Møllegade, Dynkarken fra Mindegade til forbi Kjølhalepladsen 4.300 Kr. Havnen at betale Halvdelen, Grønlandsgade forbi Saltværket og gl. Ridehus (brolægges med O Sten), Valdemarsgade, Søgade, Fortov: Banegaardsvej fra Orla Lehmánn's Alle til Brunsgade, Fortov: Frederiks Alle begge Sider fra Banegaardsvej opefter, Rendestenene i Borupsgade, Hallsvej, Kriegersvej, Dybbølgade, Montanavej, Idstedg., Grønlandsgade

3. Arbejder, som i Fremtiden blive at udføre:

Omlægning af Fredensgade fra Sønder Alle til Torvet, Midten af Gaden. Omlægning af Østergade, nye Fliser og Fortov. Omlægn. af Munkeg. og nye Brosten. Omlægn. af Klosterg. og nye Brosten. Omlægn. af Graven og nye Brosten.

En 40 Fods Vej med 8´ Fortov, begge Sider, koster:

1. Med Kantsten og brolagte Rendestene (18"), 2. Sort Brosten og 4" Chaussering, uden Paklag og gruset Fortov pr. Alen 10 Kr. 00 Ø.
2. Do., men med Paksten som Underlag for Chausseringen pr. Alen 13 Kr. 00 Ø.
3. Do. med do. og Fliser i Stedet for Kantsten pr. Alen 16 Kr. 25 Ø.
4. Do. med do., men med Mosaikbrolægning i Stedet for gruset Fortov pr. Alen 20. Kr. 00 Ø.
5. Do. med do., men med Brolægning af ekvarerede Sten i 12´ Bredde i Midten og O Sten ved Siderne i Stedet for Chausse pr. Alen 28. Kr. 00 Ø.
6. Do. med. do., men med ekvarerede Borsten i Stedet for de O Sten ved Siderne pr. Alen 34 Kr. 00 Ø.

_____ Idet Byraadet erklærede sig enig i den Opfattelse af Udtrykkene i Byvedtægtens § 44 "farbar Stand" og "forsvarligt Afløb", som er gjort gældende i foranstaaende Skrivelse, besluttede man at anmode Udvalget om i ethvert enkelt foreliggende Tilfælde at ville indhente Byraadets Bestemmelse for, hvilket Fordringer der i de omhandlede Retninger burde stilles for hver enkelt privat Vejs Vedkommende.